יח: הקורא למפרע פרק שני מגילה

נקוט דרב ביבי בידך. דאמר רב מתן הלכה כרבי מונא שאמר שאחר לגאלם וכן הלכה דאין צריך לחזור לגאלם דהלכה כרב באיסורי דאמר כן ורבי יוחנן קאי כוותיה בפרק בתרא דר"ה (דף לו: ושם) דאמר שאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא ומסיים התם תניא נמי הכי ומייתי הא ופריך והא אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק שאם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לגאלם ומשני הא דיליה הא דליביה ומדתניא כוותיה שמע מינה הלכתא כוותיה ומכאן סומך ר"י כשעומד באמצע ויליע שמתפלין עד שיאמר עם הצבור קדושה וברכו ואמן יהא שמיה רבא: **שקידש** אחיו את אחותה. דווקא קידש אומרים לו המתן מלשאת דכיון דאינה עדיין אצל אריסה נראה שנשא אחותו אבל אם נשאה אשתו גמורה היא ואין צריך להמתין דהא פקע זיקה לגמרי ודווקא קידש אחר נפילה אבל קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקתו בשעת הקדושין אין אומרים לו המתן שהרי לא היתה שום זיקה מעולם ונעשית דר' יהודה משום דסבר יש זיקה: **תפלין** אינן צריכין שרטוט. פירש ר"ת דכן הלכה: [9] **קנקנתום** חריתא דאושכפי. פירש הקונטרס אדרמינט"ש וקשיא דא"כ יהא אסור להטיל אדרמינ"ט לתוך הדיו אלא ש"מ דקנקנתום לא הוי אדרמינ"ט דהכי נמי משמע התם[2] דמפרש טעמא דקנקנתום אסור משום דכתיב (במדבר ה) וכתב ומחה גבי סוטה כתב שיכול למחות ודיו שיש בו קנקנתום אינו יכול למחות וא"כ ש"מ דקנקנתום לאו היינו אדרמינ"ט שהרי בכל יום אנו מטילין אדרמינ"ט לתוך הדיו שלנו ואפ"ה מתקנין ליה שפיר ונראה כדפי' רש"ב כעיבוכין (דף יג. ושם) דקנקנתום היינו ויטריול"ו ונהי דאדרמינן התם שהיא יזוקה מ"מ י"ל שמשחרת כששותקים אותה הדק הדק:

דיפתרא

סירוסין. למפרע. כמו סרס את המקרקע ודרשהו[3] וכן יצא מתוקן מן מסורס (נדה דף כח.): **דחיים ליחידאה.** במקום שהיחיד מחמיר וכיוס מקילין: **שומרת יבם.** מצפה ליבמה ומצוה בגדול ליבם בא אחד מן האחין וקידש את אחותה של יבמה אחר שנפלה היבמה לפניהן: **אומרים לו המתן.** מלכונסה: **עד שיעשה אחיך הגדול מעשה.** ביבמתו או לחלוץ לו ליבם. אבל בעוד היבמה לפני טולן לחלוץ לו ליבם הרי היא לכל אחד כאחותו על ידי זיקה יבום וחלוצה כאחותה משום אחות אשה דקסבר יש זיקה אפי' בתרי וכל שכן בחד ופליגי רבנן עליה ואמרי הואיל ושני אחים הן אין זקתו מיוחדת להיות מוטלת על אחד מהן להיות כאשתו ומותר באחותה: **המתן.** דילג בה הסופר פסוק אחד וקראן הקולא: **כמסורגמן המתרגם.** על פה: **פיר.** ער: **אהדורי סברא.** דבר הבא מבינת הלב: **דקא מסדר פסוקא.** על פה וכתב ליה וקתני יצא ע"י קריאת אותו פיהדור: **הלכה כדברי האומר כולה.** צריך לקרות. ופליגי בה תנאי במתני'[4] מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו רבי מאיר אומר כולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי[5]: **דמגמא מגילה קמיה.** ומעתיק ממנה: **מסייע ליה לרבה.** מתני' דקתני יצא וליכא לאוקמה אלא במעתיק מן הכתב מסייע ליה לרבה: **דלמא דאיתרמי ליה.** לעולם מותר לכתוב אלא דבעתה ומתני' דאתרמי ליה מגילה ומעתיק ממנה ואיצטריך לאשמעינן דהיכא דמעתיק ממנה אם כוון לבו יצא: **הפעיף עיניך בו ואיננו.** אם תכפול עיניך ממנה הרי היא משתכחת ממך כהרף עין: **דבי רב מכו.** מוכר תפילין הוה כדאמרינן בבבא מציעא (דף כט:) תפילין דבי רב מכו שביתי: **והלכתא כו'.** כך הלכה למשה מסיני: **מיגרס גריסין.** שגורות בפי הכל: **סמא.** [6] זכרינך בלשון קודש אורפומניט"ו בלע"ז: **סקרפא.** לבע אדיס שלוטענין בו תריסין: **קומא.** שרף אילן

תרגמא

שאמות זקוקתך היא, עד שיעשה אחיך מעשה. עד שיבם אחיך את היבמה ויפקע זיקתה ממך (שם יח:). תיר. ער כדמתרגמינן (בראשית מא) ויקץ ויתער (תענית יב:). לאהדורי סברא. אם צריך ממני דבר שצריך הרהור אינו יודע לומר בעוד שהתמנמנם (שם). מיגרס גריסין. רגילים הם בפי כל אדם ואין טעמן כתם. הלכך אין צריך להעתיקם מספר אחר (מגילה לב:). קומא. נומא, שרף אילן (שבת קד:).

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז טוש"ע א"ח סימן תרפ"ט סעיף ה:
יז ב מיי' פ"ז מהל' יבום וחליצה הלכה ח וסה"מ שם הלכה יד) סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנט סעיף ה:
יח ג ד ה מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה י סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרפ סעיף ג:
יט ו מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:
כ ז מיי' פ"ב שם הלכה כ:
כא ח מיי' שם פ"ב הלכה ו טוש"ע שם סעיף יג:
כב ט מיי' פ"ח מהל' תפילין הלכה יב טוש"ע י"ד סימן רפד סעיף ב:
כג י מיי' שם טוש"ע א"ח סי' לב סעי' ו:
כד כ מיי' שם וסה"מ שם הלכה ג) טוש"ע י"ד סימן רפח סעיף ח:
כה ל מיי' שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף כט וסעיף לח (טור י"ד סימן רפח):

תורה אור השלם

1. עינֶיךָ לנכח יביטו ועפעפיך ישרו נגדך: משלי ד כה
2. הִתְעִיף עֵינֶיךָ בוֹ וְאֵינֶנּוּ כִּי עָשׂה יַעֲשֶׂה לּוֹ כְּנָפַיִם כְּנֶשֶׁר יָעוּף הַשָּׁמָיִם: משלי כג ה

לעזי רש"י

אורפומניט"ו (אורפימינ"ט). צבע צהוב.

רבינו חננאל

סירוסין [6]. חדא פרא אחד, אחד זולתי אחר. בגון שקורא פסוק ומניח פסוק וקורא פסוק שלישי וחוזר וקורא הפסוק השני שהנית, כי האי גוונא לא יצא. ר' מינא א"מר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה אע"ג שחזר וקרא הנשאר והשלימה לא יצא. ואוקימנא כששהה כדי לגמור את כולה וישלא לטיפא מידי בימי אתשורוש עד כי מדדכי היהודי. ואסיקנה אמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בידך דאמר רב אין הלכה כר' מינא ושמואל אמר דלכה כר' מינא, דשמעינן לשמואל דחייש ליחידאה דהנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו'. ושנותה היא. וקיימא לן כרב דאיסורא היא ולא חיישינן לשמואל. אלא אם קראה סירוגין אפילו שהא ככה יצא. ואע"ג דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק באחרית ראש השנה בהלל וכמגילה אם שהא כדי לגמור את כולה חזר לראש, הא אמר ר' יוחנן לר' אבהו לדידי לא סבירא לי. וא"מר שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא, והניא כוותיה. ובתלמוד ארץ ישראל אמרו משמיה דרב הלכתא כר' מינא שאמר משום ר' יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. ת"ר השמיט בה סיפר פסוק ואותיות וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם, כלומר דרך המתרגם שמוסיף דברים מלבו לבאר הטעם ונמצא קו"א אותן הדברים על פה, כן גם הקורא אם פסוק או אותיות על פה אע"פ יצא. ורמינן עלה (הא) היו בה אותיות משושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר יצא ואם לאו לא יצא. וממתניתין נמי דקתני קראה על פה לא יצא. ופרקינן הני מילי בכולה, אבל פסוק או אותיות אם [2] עשה וקראן על פה יצא. ת"ר השמיט בה הקורא אקרא את כולה עם הצבור ואחזור ואקרא אותי פסוק, לא יאמר הקורא אקרא אותה פסוק, אלא קורא אותה מאותו פסוק. וכן מי שנכנס לכנסת ומצא צבור שקורא חציה, לא יאמר אקרא מיכן ואחר כך אחזור ואקרא חציה הראשון, אלא קורא אותה מתחלתה ועד סופה. קראה מתנמנם יצא. איקמה רב אשי כגון דנים ולא נים תיר ולא תיר ראי קרו ליה עני להו ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אם הוא מתנמנם כי האי גוונא יצא ואם [לאו] לא יצא. היה כותבה דורשה ומגיהה אם כיון לבו יצא. בשלמא דורשה ומגיהה אם כיון לבו [לצאת] יצא, דהא כתבה כולה ומפחה קמיה, אלא כותבה היכי דמי, כותבה, מיכן שארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה, מיהו כשנן לקרותה ממגילה שהיא כתובה כולה. ואוקימנא כדמגמא מגילה שלימה כתובה כולה קמי, וקרי בהא דמנחא קמיה פסוקא פסוקא וכתיב ליה. ובר' יוחנן דאמר אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב. ואע"פ דא"מרינן דכתב ר' מאיר באסיא מלבו מגילה וקראה, והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה על פה, הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא הייתה שם אחרת ומפני שעת הדחק התירו לו. אבל שלחי שעת הדחק לא, ואפילו למי שהוא כר' מאיר. קיימא לן שכתב אחת מלבו והניחה לפניו וכתב אחרת ממנה. אביי שרא לדבי בר הבי למכתב תפילין ומזוזות שלא מן הכתב כי האי תנא [וכו']. ואסיקנא והילכתא מזוזה צריכה שרטוט, תפילין אין צריכין שרטוט. ואלו ואלו נכתבים שלא מן הכתב. מאי טעמא מגרס גרסי להו. היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס כו'. סם. סמא. סקרא. סיקרתא שמה. קומוס. קומא.

[1] [אמר] ר' מונא אומר משום רבי יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש אמר רב יוסף הלכה כר' מונא שאמר משום ר' יהודה א"ל אביי לרב יוסף כדי לגמור את כולה מהיכא דקאי לסיפא או דלמא מרישא לסיפא א"ל מרישא לסיפא דא"כ [3] נתת דבריך לשיעורין אמר ר' אבא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב הלכה כרבי מונא ושמואל אמר [4] אין הלכה כרבי מונא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב כהנא אמר רב הלכה כרבי מונא ושמואל אמר אין הלכה כר' מונא רב ביבי מתני איפכא רב אמר אין הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא אמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בידך [5] דשמואל הוא דחייש ליחידאה דתנן [6] שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן [7] עד שיעשה אחיך הגדול מעשה אמר שמואל [8] הלכה כר' יהודה בן בתירה ת"ר [9] השמיט בה סופר אותיות או פסוקין וקראן הקורא [1] כמתורגמן המתרגם יצא מיתיבי [10] היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר כשרה ואם לאו פסולה [11] לא קשיא הא בכולה הא במקצתה ת"ר [12] השמיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אקרא את כולה ואח"כ אקרא אותו פסוק אלא קורא מאותו פסוק ואילך [13] נכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חציה לא יאמר אקרא חציה עם הצבור ואח"כ אקרא חציה אלא קורא אותה מתחילתה ועד סופה: מתנמנם יצא וכו': היכי דמי [14] מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים [15] תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מידכר: היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון לבו יצא וכו': היכי דמי אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי כוון לבו מאי הוי על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה ומי יצא והאמר [16] רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למ"ד [17] מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה [18] אלא דמנחה מגילה קמיה וקרי לה מינה פסוקא פסוקא וכתב לה לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [19] אסור לכתוב אות אחת [20] שלא מן הכתב דלמא דאתרמי ליה אתרמויי גופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מיתיבי [21] אמר רשב"א מעשה בר' מאיר [22] שהלך לעבר שנה [23] בעסיא ולא היה שם מגילה וכתבה מלבו וקראה א"ר אבהו [24] שאני רבי מאיר דמיקיים ביה [1] ועפעפיך יישירו נגדך אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי מאי ועפעפיך יישירו נגדך אמר לו אלו דברי תורה דכתיב בהו [2] התעיף עיניך בו ואיננו ואפילו הכי מיושרין הן אצל ר' מאיר רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראויה כל התורה כולה ליכתב על פיך אלא כך אמרו חכמים אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מדקאמר כל התורה כולה ראויה שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו והא רבי מאיר כתב שעת הדחק שאני אביי שרא לדבי בר [3] חבו למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב כמאן כי האי תנא דתניא ר' ירמיה אומר משום רבינו [4] תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והלכתא [5] תפלין אין צריכין שרטוט [6] מזוזות צריכין שרטוט [7] אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין: היתה כתובה בסם כו': [8] סם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרתא שמה קומוס קומא קנקנתום

מסורת הש"ס

[1] נכ' מתתורגמן המתרגם. נ"ב לפרש"י כל זה שפת יתר הוא אבל הסירוס הוא שקולן בשון תרגום לפי שהיו רגילין בתרגום כעל פה וקמ"ל דלף למכיר אשורית יצא בלשון הקדש"ל לף שקרא בב' לשונות יצא דהא צריך לקרות כולה ולף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אבל אינו אינו כו' וכ"ה להדיא הסירוס הנ"ל בירושלמי וש"ס בירושלמי מי שיודע בב אשורית אין יצא בלשון הייט אם כתיבה אשורית דלא בנמ' דילן וקרי"ל בנמ' דילן דמיה לף לעזו לא יצא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלשון כו' ונמ' דפרק' וכל לא יצא כו' ידע בירושלמי מעמא דדברי הרמב"ן דלא יצא אלא בלעז דוקא וכמן דוקא בעל פה אלא ש"ל דנמ' דילן ס"ל בשמואל בירושלמי דלא כר' אבהו מדפריך נמ' מעל פה ולא פריך מתרגמנו (ועמ"ש רבינו בא"מ סימן תרי"ב):

מוסף רש"י

סירוסין. פגון שקורא הפסוק מפוסי לאחשו ולכך לא יצא, סירוס אחר סירוסין שקורא פסוק אחד ומניח אחד (בראורה ח"א ס' סז). שומרת יבם. מתמנת ליבום יבמה (יבמות יח:). שקידש אחיו. אחד מן האחין, את אחותה. ויחזקה לגלן (שם מא.). אומרים לו. למתרם, המתן. מלכנס, לפי

גליון הש"ם

גמ' א עד שיעשה אחיך הגדול. כתמיהין יבמות דף מא ליט ותולם בתמיהין בתמנתין איתא כן יעיין בתרי"ט שם: שם שהלך לעבר שנה. עיין יבמות קנו ע"א תוד"ה אמר ר"ש: שם שאני ר"מ. עיין מ"ר נרתמות פ"פ ל"ו שתיכן שמתי מגילות כתב נמ הלשונות וקיים הגניה:

הגהות הגר"א

[א] נכ' מתתורגמן המתרגם. נ"ב לפרש"י כל זה שפת יתר הוא אבל הסירוס הוא שקולן בלשון תרגום לפי שהיו רגילין בתרגום כעל פה וקמ"ל דלף למכיר אשורית יצא בלשון הקד"ל לף שקרא בב' לשונות יצא דהא צריך לקרות כולה ולף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אבל אינו אינו כו' וכ"ה להדיא הסירוס הנ"ל בירושלמי וש"ס בירושלמי מי שיודע בב אשורית אין יצא בלשון הייט אם כתיבה אשורית דלא בנמ' דילן וקרי"ל בנמ' דילן דמיה לף לעזו לא יצא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלשון כו' ונמ' דפרק' וכל לא יצא כו' ידע בירושלמי מעמא דדברי הרמב"ן דלא יצא אלא בלעז דוקא וכמן דוקא בעל פה אלא ש"ל דנמ' דילן ס"ל בשמואל בירושלמי דלא כר' אבהו מדפריך נמ' מעל פה ולא פריך מתרגמנו (ועמ"ש רבינו בא"מ סימן תרי"ב):

[1] נכ' מתתורגמן המתרגם. נ"ב לפרש"י כל זה שפת יתר הוא אבל הסירוס הוא שקולן בלשון תרגום לפי שהיו רגילין בתרגום כעל פה וקמ"ל דלף למכיר אשורית יצא בלשון הקד"ל לף שקרא בב' לשונות יצא דהא צריך לקרות כולה ולף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אבל אינו אינו כו' וכ"ה להדיא הסירוס הנ"ל בירושלמי וש"ס בירושלמי מי שיודע בב אשורית אין יצא בלשון הייט אם כתיבה אשורית דלא בנמ' דילן וקרי"ל בנמ' דילן דמיה לף לעזו לא יצא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלשון כו' ונמ' דפרק' וכל לא יצא כו' ידע בירושלמי מעמא דדברי הרמב"ן דלא יצא אלא בלעז דוקא וכמן דוקא בעל פה אלא ש"ל דנמ' דילן ס"ל בשמואל בירושלמי דלא כר' אבהו מדפריך נמ' מעל פה ולא פריך מתרגמנו (ועמ"ש רבינו בא"מ סימן תרי"ב):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com